

23 juni:

ANDRA SÖNDAGEN EFTER PINGST: KRISTI KROPPS OCH BLODS HÖGTID

Gud älskar oss och vill vara med oss. Inkarnationen var inte bara en symbol utan verklig fysisk närvaro. Vi som föddes så många sekler senare, vi är inte uteslutna från att möta Jesus. Genom kommunionen har vi konkret gemenskap med honom. Mitt kött är verklig föda, och mitt blod är verklig dryck. Den som äter mitt kött och dricker mitt blod förblir i mig och jag i honom, säger Herren (Joh 6:55-56). Under hela kristenhetens historia har det dykt upp villoläror som ville reducera sakramentet till symbol för Jesu kropp och blod. Vore de konsekventa skulle de säga att även inkarnationen var en symbol – att Gud bara kom till oss liksom på låtsas.

Katolska kyrkan har från början tagit strid för sanningen: det var verkligen Gud själv, inte någon ”representant”, som av kärlek blev en av oss, och Gud blev verkligen kött, inte bara på ett symboliskt sätt, och han stannar kvar hos sin kyrka i sakramenten. Maria var gravid och bar Guds Ord på riktigt. Blodet som rann från Frälsarens kropp på korset var inget teaterblod! Uppståndelsen var en omtumlande historisk händelse. Eukaristins sakrament i mässan är inte bröd och vin – fast det utåt verkar så – utan Jesu sanna kropp och blod. Varför? För att han sagt det.

Vid början av 1200-talet blev det angeläget att göra en ny markering mot symboliska tolkningar. Därför uppkom dagens högtid. Man ville öka de kristnas vördnad för det Allraheligaste sakramentet och synliggöra det (man hade redan börjat med bruket att prästen lyfte upp hostian så att alla kunde se den, och med monstranser för tillbedjan). Det mottagande som Messias fick vid palmsöndagen kompletterades liturgiskt med en procession för hans nutida närvaro. Sakramentet bars omkring under en baldakin. Processionen knöts gärna till välsignelser av åkrarna. I dag förknippar vi den snarare med tanken på kyrkan som Guds folk på vandring.

Men hade inte Eukaristin redan en högtid - skärtorsdagen? Jo, men den dagen står i lidandets skugga. Det fattades en högtid för den jublande tacksamheten. Två kvinnor spelade en roll vid införandet av denna fest, de heliga Juliana och Eva från Liège. Juliana såg i en vision en fullmåne (symbol för kyrkan med kyrkoårets liturgiska kretslopp). Hon blev varse en mörk fläck, alltså en fest som fattades, och förstod att eukaristin borde ha en helt egen fest. Eva, en reklus, alltså en kontemplativ nunna som aldrig lämnade sin cell, verkade för att festen skulle spridas till hela kyrkan. De två kvinnorna fick som de ville. Ett folkligt firande växte fram, där samhällets olika yrkesgrupper gick i procession med Sakramentet. Längs smyckade vägar bars fanor eller bilder av hela frälsningshistorian, från skapelsen till Kristi återkomst. I vår tid strör festklädda barn blommor på vägen. Där bärs Frälsaren fram, synlig på våra gator, mitt bland det folk som äger hans närvaro. Det var under just en sådan procession som vår svenska Maria Elisabeth Hesselblad omvände sig till katolska tron – hon som nu på söndag ska helgonförklaras av påven i Rom.

Första läsningen: **1 Mos 14:18-20** (Han kom ut med bröd och vin)

Denna text om prästkungen Melkisedek från Salem – d.v.s. Jerusalem – måste ha gjort stort intryck på Jesus. I nattvardssalen på skärtorsdagens kväll i Jerusalem tar han den som modell för sin nya tempelkult. Där bär han själv fram bröd och vin så som prästkungen gjorde i forntiden. Inte utan skäl: Melkisedek var för många judar bilden av en översteprästerlig Messias som skulle komma från himlen (temat Jesus som evig överstepräst behandlas utförligt i Hebreerbrevet). Än i dag vilar skuggan av den urgamla gästen över vår mässa när prästen – in persona Christi, ”präst för evigt i Melkisedeks efterföljd” (Ps 110:4) – frambär gåvan som blir Herren själv.

Andra läsningen: 1 Kor 11:23-26 (Var gång ni äter det brödet och dricker den bägaren förkunnar ni Herrens död)

Instiftelseorden i mässan var inget Paulus kunde råda över. De var formulerade av Kristus själv, och Paulus hade dem från den apostoliska traditionen (”från Herren” = genom kyrkan, jfr 1 Kor 11:2). Formuleringen ligger nära evangeliernas (Matt 26:26f; Mark 14:22f; Luk 22:19f) och allra närmast versionen hos Lukas, Paulus nära medarbetare. Apostlarna var vana att höra bråkande offerlamm i templet och se slaktdjurens av blod nedsölade kroppar. De visste att Israels förbund med Gud slöts i offerdjurens blod (2 Mos 24:8). Att Herren presenterar sin kropp som ett sådant offer, och som grund för det nya förbundet som Gud utlovade hos profeterna (Jer 31:31f) kan bara ha chockat dem. Den dödade Messias blir föda – från Guds sida en inbjudan till ny vänskap. De måste ha tagit emot med tårar, tysta. Gör du det också!

Evangelium: **Luk 9:11b-17** (Alla åt och blev mätta)

Även om den här handlingen inte skulle ha varit ett under så vore den en bild av eukaristin. Det är kväll, alla är trötta, inte minst Mästaren själv, och det är dags att skicka iväg skarorna. Men Jesus vill inte bli av med dem. Han älskar dem och uppmanar dem att stanna på mat. Det är en av dessa stunder där lärjungarna skakar på huvudet och tycker att Jesus yrar. Men det fattiga folket förstår. De är vana att känna hunger och lida brist på allt (jfr Luk 6:20-21). Tusentals allvarliga och hungriga gestalter sitter kring Jesus. Allas ögon är vända mot dig, och du ger dem föda i rätt tid. Du öppnar din hand och stillar allt levandes hunger (Ps 145:15-16). De ser profeten lyfta upp korgen med den hopplöst lilla måltiden – fem bröd och två fiskar – och de deltar i hans bordsbön. Desperation och förtröstan möts här. För en utomstående måste scenen ha verkat underlig. Så även när man ser oss efter jobbet gå till kvällsmässan för att mättas av en liten skål med hostior. Troende hjärtan vet varför de flockas kring Jesus. Där finns mättnad av ett annat slag – mitt i alla brister.

MÅNDAGEN 24 juni

S:T JOHANNES DÖPARENS FÖDELSE, högtid

Den helige evangelisten Johannes skriver (Joh 1:6) om sin namne, den helige JOHANNES DÖPAREN, vars födelses högtid firas idag:

Det kom en man som var sänd av Gud, hans namn var Johannes. Han kom som ett vittne för att vittna om ljuset, så att alla skulle komma till tro genom honom.

Mäktig och orubblig står denne Johannes där framför oss: profeten i öknen med det helt unika uppdraget att omedelbart bereda vägen för Frälsaren. Om honom sa Jesus: ”Sannerligen, ingen av kvinna född har trätt fram som är större än Johannes” (Matt 11:11). Vad säger du, Jesus? Är han större än Abraham, viktigare än Mose? Betyder han mer än Elia, David, Salomon? Svaret är ja. De tillhörde alla det förflutna, förväntningens tid, längtans tid, och det gör Johannes också, men han är därtill den som får SE hoppet uppfyllas och introducera den som alla väntade på: Messias, Guds Son, Guds lamm. *Det var denna räddning som profeterna sökte och forskade efter när de profeterade om den nåd som ni skulle få*, skriver Petrus i denna dags andra läsning (1 Pet 1:10). Gränsen mellan Gamla och Nya testamentet suddas ut i Johannes person. Tillsammans med *Ordet* överskrider han den.

Döparens far, prästen Sakarias, får veta av ärkeängeln Gabriel att Johannes ska födas, som vi hör i dagens evangelium (Luk 1:5-7). Men han tvekar inför budskapet och blir stum (Luk 1:20). Först när Johannes föds, får han tillbaka rösten (Luk 1:64), kan välsigna igen och prisar Gud med den hymn som vi ännu ber varenda morgon i kyrkans dagliga bön *laudes*: Sakarias lovsång (Luk 1:68-79). Stumheten ger mening: Gamla testamentet har i och med Sakarias inget mer att säga. Hans son är hans nya röst, ja, Guds nya röst som Gud en gång använde profeten Jeremias röst: *Jag lägger mina ord i din mun* (Jer 1:4 – i denna dags första läsning). Den vuxne Johannes säger om sig själv: *Jag är en röst som ropar i öknen: Gör vägen rak för Herren som profeten Jesaja har sagt* (Joh 1:23). I Döparen talar alltså Guds ande.

Har någon – bortsett från Jungfru Maria – haft en viktigare uppgift? Så förunderligt nära och sammanvävd han är med Jesus, så trogen sitt uppdrag från Gud! Inte sig själv utan Jesus vill han framhäva: *Han ska bli större och jag bli mindre* säger denne profet om Jesus (Joh 3:30). Så passande att dagarna nu blir kortare och kortare tills vi når den mörka midvintern, tiden för *Jesu* födelse, då dagarna börjar växa igen – så elegant genomtänkt vårt kyrkoår är! Må detta starka helgon bistå oss, så att vi orädda och raka vågar ropa upp och bana vägen för Jesus var vi än står. Vi som lever i Jesu efterföljd, är ju lika viktiga, ja ännu viktigare än Döparen, för Jesus sa ju också: *Ingen av kvinna född är större än Johannes, men den minste i Guds rike är större än han* (Luk. 7:28). Ditt vardagliga liv som kristen har avgörande betydelse. Det är stort och värdefullt i Guds ögon!

Kyrkans bön denna dag:

Allsmäktige Gud, du sände den helige Johannes döparen att gå före Herren Kristus och bereda ett folk åt honom. Skänk oss din Andes nåd och glädje, och styr våra fötter in på fredens och frälsningens väg.

Särskilda läsningar i vigiliemässan: Jer 1:4-10; 1 Pet 1:8-12 samt Luk 1:5-17. Läsningar på själva högtidsdagen Jes 49:1-6, Apg 13:16, 22-26 samt Luk 1:57-66, 80.

TISDAGEN I 12 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Mos 13:2, 5-18** (Låt det inte vara någon tvist mellan mig och dig, vi är ju släkt)

Lot är girig, vill genast ha bästa delen av landet. Abraham är generös, en äkta kristen före ordet. Jesus sade ju: Saliga är de ödmjuka, de skall ärva landet (Matt 5:5). Löftet om landet (v.14-17) inkluderar den del Lot valde. Men djupast sett menas paradiset.

Evangelium: **Matt 7:6, 12-14** (Gör för människorna det ni vill att de skall göra för er)

Dagens tre meningar ur Bergspredikan står där var för sig, utan att hänga ihop. Man måste inte tvinga ihop dem. Bergspredikan är en samling olika Jesusord som Matteus har fogat samman till ett sammanhängande tal. V. 6 varnar oss för att pressa människor att dela vår fromhet, innan de är redo (t.ex. pådyvla andra, kanske sina barn, sina egna andliga preferenser). Man räcker inte hostian till en hund. Det är fel, men inte hundens fel. Ett helt annat läge uppstår när en människa inser att hon längtar efter Guds nåd men känner sig ovärdig ("hund" har ofta i Bibeln klangen av syndig, oren). En sådan "hund" kan ändå få "smulor från barnens bord" som kvinnan i Matt 15:27. V. 12 ger oss den gyllene regeln. Den möter vi i många kulturer som praktisk rättvisepincip, nödvändig för drägliga samhällsförhållanden. Hos Jesus står den under kärlekens förtecken: "Var nådig, du behöver ju själv nåd!" V. 13-14 ger oss en skrämmande sanning som inte rimmar väl med vad som sägs i optimistiska predikningar om allas inneboende, oförstörbara godhet. Smala vägar och trånga prång hittar man kanske inte i förstone. Man kan få leta länge. Men det kan också hända att vägen hittar dig, till exempel när du inser din hjälplöshet. Den heliga Thérèse av Lisieux fann och gick sin "lilla väg" av förtröstan och kärlek. Denna himmelsväg är ingen krävande trappa utan nådens hiss. Den smalaste och snabbaste vägen är ödmjukheten.

Hoppas på Herren, Israel, nu och för evigt (Ps 131:3).

ONSDAGEN I 12 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **1 Mos 15:1-12, 17-18** (Abraham trodde på Gud och därför räknades han som rättfärdig)

Någon har sagt att människan är en liten del Igår, en liten del Idag och oändligt mycket Imorgon. Den gamle Abraham ingick en pakt med hoppets Gud som lovade det omöjliga. Gud, förklädd som eld, gick fram mellan de styckade djuren, som ett tecken på orubblig trohet i liv och död. Här antyds långt i förväg Kristi lidande.

Evangelium: **Matt 7:15-20** (På deras frukt skall ni känna igen träden)

En sekt som agnar kroken med hatiska slagord nappar få på. Men en till synes mild och god kristen grupp som brinner av ”nya profetior” kan lätt kittla nyfikenheten. Falska profeter (självutnämnda andliga experter, sektledare, korrupta präster, etc.) är farligast när de behärskar konsten att se ut som får, som Jesu sanna lärjungar. Med ett uppriktigt och vinnande ansikte övertygar de om att de bara vill väl (förfärande exempel är de prästerliga övergreppen). Hur ska vi urskilja de falska herdarna? Det är ibland inte lätt. Men varje växt bär någon frukt som kan analyseras. En vargtass lämnar andra spår än lammens klövar. Vargen lämnar efter sig benrester och blod, konflikter och tyranni. Bergpredikans och botens anda saknas alltid bland vargar. I en sekt börjar allt bra. Tills baksidan visar sig: ekonomiska oegentligheter, tankekontroll, människor binds till ledaren, utnyttjas, skuldbeläggs. Man är oändligt långt från Guds barns härliga frihet, som Paulus skriver att Gud vill ge åt oss (Rom 8:21). Det är en känd sak att övertron alltid försöker ställa sig nära den sanna tron. Heresin växer på den sanna trons träd, men som svamp. Dess förkunnare tar till spektakulära effekter som ska imponera – men se upp: inte allt som sägs med Bibeln i hand är från Gud. En tråkig predikant som säger sanningen är bättre än den färgrike retorikern som rör massornas hjärtan men serverar en dryck med små, osynliga doser av gift. Men glöm aldrig att i Kristi hus kan alla förändras. Också en varg kan bli ett lamm.

Jag skall själv valla mina får och låta dem komma till ro, säger Herren Gud (Hes 34:15).

TORSDAGEN I 12 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **1 Mos 16:1-12, 15-16**

(Hagar födde en son, som fick namnet Ismael)

(Alternativ, kortare läsning: 1 Mos 16:6b-12, 15-16)

Abraham litar på Guds löfte, i motsats till Sara. Rätten att få barn genom en slavinna är omvittnad i dåtiden (Babylon, 1700-talet f.Kr). Slavflickan är stolt över sin graviditet, och det tolereras inte. Att rymma kunde ge dödsstraff, men Gud beskyddade den ensamma mamman. Hon blev stammoder för Israels stora grannfolk, ismaeliterna.

Evangelium: **Matt 7:21-29**

(Ett hus byggdes på berggrund, ett annat på sand)

V. 21-23 modifierar det som sades i evangeliet igår om att de falska herdarna avslöjas av sina gärningar. Det stämmer inte alltid. Det finns de som utåt kan framvisa imponerande meritlistor: stora lovprisningsmöten och liturgiska insatser ("Herre, Herre"! v. 21), äkta profetior, kraftfulla exorcismer och mirakel i Jesu namn. Ändå kommer Jesus att bryskt visa bort dem: Jag känner er inte! (v. 23). Bläddra fram till kapitel 25:41-45 så får du se vilka de är: de som saknade medkänsla och inte gav konkret hjälp åt nödlidande och utsatta. Jesus lider under sådana medhjälpare. Givetvis kan de förlåtas om de omvänder sig i tid (som den gode rövaren på korset, Luk 23:42) men deras synd är särskilt vidrig: de var satta att representera Jesus men förvaltade hans skatter och nådemedel i en helt annan anda än Jesus önskade.

I v. 24-27 talar byggarbetaren Jesus av egen erfarenhet (att vara "snickare", se Mark 6:3, kunde inkludera grovarbete som husbyggande). All vår verksamhet som inte tar hänsyn till andemeningen i Jesu bud saknar bestående värde inför Gud. Framtida stormar och prövningar river ner den. "Klippan" i v. 25 syftar inte direkt på katolska kyrkan eller den kristna bekännelsen (som i Matt 16:18), utan på ett liv där man gör Jesu bud.

Stöd den förtryckte. För den faderlöses talan, skaffa änkan rätt (Jes 1:17).

Fredagen 28 juni – tredje fredagen efter pingst:
JESU HJÄRTAS DAG, högtid

Hjärtat sågs i Bibeln inte som en muskel, utan som vår medvetna personkärna, den privata, dolda insidan, som bara Gud kan genomskåda, det "innersta rummet" där vi hör Guds röst eller stänger av för den (= "hjärtats förhärdelse"). Att i bön söka Jesu hjärta är att med vördnad betrakta hans **barmhärtighet**, den innersta grunden för hans lidande som öppnade vägen till Fadern för oss. Vi vill komma nära Jesus på den "privataste" nivån, tala "hjärta till hjärta". Han *som har ett mildt och ödmjukt hjärta* ropar själv till oss: *Kom till mig!* (Matt 11:28f). Vårt hjärta längtar efter detta hjärta som längtar efter oss (Jer 31:3). Den helige *Augustinus* (354-430) skrev:

*Du har skapat oss till dig,
och oroligt är vårt hjärta, tills det vilar i dig.*

Fornkyrkan tolkade Jesu ord i Joh 7:37-39 (om de inre strömmarna av "levande vatten", d.v.s. den helige Ande) så att det rörde sig om Jesu inre – gåvor ur hans hjärta. Johannes vittnesbörd i Joh 19:34 om vatten och blod som rann ur Jesu genomborrade sida syftar på kyrkans två grundsakrament, dop och eukaristi. Jesu hjärta, mänskligt och gudomligt, är kyrkans och nådens källa.

Medeltiden kände till många andakter där Jesu hjärta vördades, många sammanslutningar hade namn efter detta tema. En helig nunna från södra Frankrike, *Margareta Maria Alacoque* (1647-1690), såg år 1675 i en vision Jesu hjärta som flammade av kärlek. Jesus

önskade, sade hon, att festen för hans hjärta infördes på den dag i kyrkoåret där vi har den nu. Från henne kom även idén att ägna den första fredagen i varje månad åt Jesu hjärta, som många gör, och hennes skrifter inspirerade till ”den heliga timmen” (en timmes bön natten mellan torsdag och fredag där man särskilt mediterar över Jesu dödsångest i Getsemane, jfr Matt 26:40). Den helige prästen *Jean Eudes* (1601-1680) bidrog kraftfullt till att andakten fick spridning, i början dock bara i Frankrike. 1856 blev denna fest förpliktande för hela kyrkan. I dag har den rang av *högtid*. Vår bönbok *Oremus* innehåller andakter och litanior till Jesu Hjärta. De är särskilt lämpliga på fredagar kring kl. 15 – timmen då Jesus dog.

Jesu kärlek vill bli älskad tillbaka. Beträktandet av hans hjärta, genomborrat och sårat av kärlek till oss, får oss att inse hur otacksamma vi är: det tanklöst likgiltiga sätt som kommunionen tas emot på! Okänsligheten för andra, de många kränkningarna av kroppens helighet som vi blundar för. Likgiltigheten för övergreppen mot de svagaste. Det kulturella föraktet mot Kristi kyrka som blivit en självklar del av vår kultur. Inför Jesu stumma hjärta som förblöder av kärlek ska vi erbjuda oss själva i hans tjänst. Vi vill vara hans kropp på jorden som vill gottgöra, reparera, göra bot för all hjärtlöshet – *ett hjärta och en själ tillsammans med honom*.

Första läsningen: **Hes 34:11-16** (*Jag skall själv valla mina får och låta dem komma till ro*)

Människosonen har kommit för att söka efter det som var förlorat och rädda det (Luk 19:10) – så uppfattade Jesus sig själv. Gud presenterar sig här hos Hesekiel som **den gode herden** (Ps 23; Jes 40:11; Joh 10:1-18). I det ursprungliga sammanhanget (500-talet f. Kr.) handlade Hesekiels ord om att Gud ville förkasta judarnas ledare som hade förvandlats från herdar till vargar. Deras fel ledde till Judas undergång och folkets exil i Babylon. Gud lovade att leda folket hem, precis som i forntiden, vid uttåget ur Egypten (Hes 20:33-44). Han lovade att själv, personligen, bli folkets ledare. När blev han det? Judarna på Jesu tid undrade fortfarande – när ska det löftet uppfyllas? **Jesus** – Guds barmhärtighet – var svaret.

Andra läsningen: **Rom 5:5b-11** (*Gud bevisar sin kärlek till oss*)

Paulus liv bevisar vad han skriver här. Gud söker den som är långt ifrån honom, ja är hans fiende. Gud behöver inte hitta något gott i oss för att rädda oss. Vi är *älskade för att Gud är god*. Själen som inser det blir omtumlad av glädje och stolt (v. 11). Av egen fri vilja vill den sona allt som varit snett, inte för att den ”måste” utan för att den vill. Vi bär denna nåd med stor försiktighet som en skatt *i lerkärl* (jfr 2 Kor 4:7), ty genom synden kan vi lätt tappa den på marken igen.

Evangelium: **Luk 15:3-7** (*Gläd er med mig, jag har hittat fåret som jag hade förlorat*)

Syndare ska inte fördömas. De ska hittas. Helst av en herde som gläds åt att se dem igen och som gärna bär dem hem (= betalar taxin), som den här herden som bär fåret på sina axlar (jfr Ps 119:176; Hes 34:11). Jesus utstrålade en godhet som nog av många uppfattades som aningen tokig (jfr Luk 8:53; 23:11). ”De nittionio fåren som överges i öknen – ska de vilda djuren ta hand om dem?” – så kunde man lätt motsäga Jesu ord i v. 4. Den helige *Franciskus av Assisi* (ca 1182-1226), också han utskrattad som narr, smälte in i sin omgivning: det sägs att bland syndare såg han precis ut som en av dem. Jesus åt med syndare och festade med dem i deras hem – en skandal på den tiden. Man ansåg att detta gjorde honom lika ”oren” i Guds ögon som de var. Men det var just inkarnationens mening: att göra allt för att **människors hjärtan ska möta Guds hjärta**, om det så innebar att ligga på fina mattor och sjunga dryckesvisor med korrupta ämbetsmän (tullindrivare) till in på småtimmarna, och när skratten tystnat leda samtalet in på Guds barmhärtighet. Jesus var utan synd men inte rädd för att ta syndare i hand: han såg **helgonet inom var och en bakom den syndiga utsidan**. Vilken sorg det blir i himlen när vi inte gör som han utan stöter bort syndare med vår hjärtlösa arrogans, våra snabba domar och våra kalla, bekymrade blickar som mäter dem uppifrån och ner.

Lördagen 29 juni

APOSTLARNAS PETRUS OCH PAULUS, högtid

Denna dag är en stor folkfest med musik och upptåg. Petrus och Paulus är kristendomens viktigaste pelare, på deras axlar vilar budskapet, det mesta i Nya testamentet bygger på deras förkunnelse. De två väldiga basilikorna i Rom som är byggda över deras gravar besöks av oräkneliga pilgrimer året om. Petrus avbildas med nycklar i handen. Jesus hade ju tillförsäkrat honom ”nycklarna till himmelriket” (Matt 16:19). Paulus avbildas med ett svärd, trons svärd, hans starka ord som klart och tydligt spred Jesu budskap till folkslag ut över jorden.

Kyrkohistorikern Eusebios från 300-talets början berättar om den vansinniga vågen av förföljelser på 60-talet under kejsaren Nero, som också drog med sig de heliga Petrus och Paulus:

På detta sätt drevs alltså Nero som Guds främste bekämpare till att mörda apostlarna. Det berättas att Paulus blev halshuggen och Petrus korsfäst i Rom på Neros tid. Petrus och Paulus namn som bevarats in i vår tid på gravplatserna i Rom bekräftar berättelsen. Det gör också en kyrkans man vid namn Gaius, som levde då Sefyrinus var biskop av Rom [åren 198-218] Om de ställen där apostlarnas heliga stoft lades sade han: Jag kan visa apostlarnas segertecken [dvs. gravmonument]. Om du går till Vatikanen eller Ostiavägen finner du segertecknen över dem som grundat denna kyrka.

(Eusebios, Kyrkohistoria, II:25, 5-7, Artos förlag).

Det gravmonument över Petrus som Gaius nämner byggdes ca 165 och kan ses under högaltaret i Peterskyrkan i Rom. Sarkofagen (400-talet) med Paulus jordiska rester visas idag under högaltaret i Pauluskyrkan utanför murarna vid den urgamla vägen till hamnstaden Ostia.

Hur beskriver man kortfattat dessa två giganter? Här ett försök:

Fiskaren Simon Petrus – kyrkans ”Klippa” (Kefas på arameiska) – var urkyrkans oomstridda ledare, insatt, som sagt, av Kristus själv med de oerhörda fullmakter som än idag hör till påvedömet och biskoparna i gemenskap kring påven (se Matt 16:18-19; jfr 18:18; Joh 21:15 ff;). Han var från början Jesu förtrogne och oskiljaktige ledsagare, och vi möter honom överallt i Nya testamentet som apostlarnas huvud och talesman. Till honom och apostlarna kring honom skulle man vända sig om man ville vara säker att ha rätt lära (Gal 1:18; 2:2). Petrus för ordet på pingstdagen (Apg 2:14). Med honom kunde kyrkan ta de stora stegen framåt (välkommandet av icke-judar Apg 8:14 f; kap. 10:1-11:18, ätandet av kött, förbjudet i Moses lag, Apg 10:9-16; 11:5-10, undanröjandet av hinder för kyrkans utbredande bland hednafolken, Apg 15:7 ff). Tillsammans med Jakob (den äldre) och Johannes tillhörde Petrus den allra närmaste kretsen kring Jesus och blir vittne till uppväckandet av den lilla flickan i Mark 5:37/Luk 8:51, förklaringen på berget (Mark 2:9ff) och Jesu ångest i Getsemane (Matt 26:37; Mark 14:33). Minnet om hans förnekelse av Jesus i översteprästens gård, och hans tårar över detta, har bevarats i evangelierna (se t.ex. Mark 14:66 ff). Det visar oss en mänsklig och mjuk sida av ”Klippan” en tröst för alla som är medvetna om sina synder och brister. Den uppståndne Jesus valde att bekräfta Svikaren i hans ämbete – Jesu tillit till Petrus var oförändrad (Joh 21:15-17).

Petrus valde att flytta till Rom och leda kyrkan från imperiets huvudstad. Det passar hans universella herdeansvar. Med hans ankomst fick romarkyrkan en särställning. Petrus liv och hans martyrium där bekräftas av fornkyrkans röster: Första Clemensbrevet 5-6 (se De apostoliska fäderna och Eusebios Kyrkohistoria II 14:6; 25:5 – båda böckerna finns på svenska på Artos förlag). Han reste dit på kejsaren Claudius tid, säger Eusebios, d.v.s. mellan år 41-54, och förde som ”Guds härförare den dyrbara skatten, det andliga ljuset, från östern till västern”. När skedde det? Efter hans ”försvinnande” i Apg 12:17 (ca år 42) eller efter apostelkonciliet i Jerusalem (ca år 49; Apg kap. 15)? Att Petrusämbetet inte bara var avsett att försvinna med apostelns död utan skulle bestå tillsammans med kyrkans sändning ”tills tidens slut” (Matt 28:18-20) är självklart. Jesus drar inte bort klippan under sin kyrka! Vad han bygger står fast (jfr Matt 7:24). Det märktes efter Petrus död i den romerska kyrkans anspråk på att leda hela kyrkan. Detta möttes inte av motsvarande anspråk från annat håll. Den broderliga men bestämda ton som Roms tredje biskop efter Petrus, Clemens, tillrättavisar korinthierna med (Första Clemensbrevet) vittnar om Petrus efterföljares auktoritet. Ignatios av Antiokia omtalar ca år 110 romarkyrkan som ”den kyrka som presiderar över kärleksgemenskapen” (Ignatios brev till romarna, inledningsorden). Biskop Irenaeus av Lyon skriver ca år 180 i sin bok Mot heresierna (III 3:2-3) att alla kyrkor måste överensstämma med den romerska kyrkan på

grund av dess företrädare, ty i den har alltid den apostoliska tron bevarats. De tidiga kyrkofädernas ord betyder inte att det särskilda Petrusämbetet som Jesus instiftade har utövats eller uppfattats precis som idag, men förankringen i Matt 16:18-19 och den apostoliska successionen kan följas från fornkyrkan tills nu (se Katolska kyrkans katekes, nr 77; 553; 815; 833; 860-862; 880-885; 891-892; 1576).

Petrus martyrium (jfr Joh 21:18-19) beskrivs på ett rörande sätt i de apokryfiska Petrusakterna från 100-talet (avsnitt 35; se Apokryfer till Nya testamentet, Proprius förlag). När förföljelserna tog vid tipsades den åldrande aposteln av en kvinna vid namn Xantippa om faran och övertalades att lämna Rom:

(Petrus) lämnade ensam staden och sade: ”Ingen av er skall gå med mig, utan jag skall gå ensam förklädd”. Men när han gick ut ur stadporten fick han se Herren komma in i Rom. Och när han såg honom sade han: ”Herre, vart går du?” Och Herren sade till honom: ”Jag går in i Rom för att bli korsfäst”. Petrus sade till honom: ”Herre, skall du korsfästas en gång till?” Han svarade honom: ”Ja, Petrus, jag skall korsfästas en gång till”. Då besinnade sig Petrus och såg Herren fara upp till himmelen. Och han återvände till Rom.”

”Herre, vart går du?” – Quo vadis, Domine? – är namnet på det kapell vid den antika Via Appia där Petrus mötte med Herren (i en dröm?) ska ha ägt rum. Petrus korsfästes med huvudet neråt (ett upp-och-nervänt kors) och det lär ha skett på den hästkapplöpningsbana som då låg under det som nu är platsen framför Peterskyrkan – i mitten, där nu den stora obeliscen står.

Om Paulus

Paulus har sett ganska vanlig ut där i trafiken, till fots bland beridna soldater, handelskaravaner och hästvagnar längs de romerska huvudvägarna. Kringvandrande judiska skriftlärda på starka ben, skäggiga, med sina få tillhörigheter på ryggen (verktyg, sovmatta, skriftrullar) fanns det gott om: var tionde person i romarriket var jude – lite mer än muslimerna i dagens Sverige.

Hur såg Paulus – eller Saul som han först kallades – ut? ”Liten till växten, flintskallig, med krumma ben, men med god hållning, sammanväxta ögonbryn, en något krokig näsa, full av nåd. Ibland såg han ut som en människa, ibland hade han en ängels ansikte” – om man ska tro de omstridda s.k. ”Paulusakterna” från 100-talet (se ”Paulus och Tekla” i ovan nämnda Apokryferna till Nya testamentet, Proprius förlag). Själv kallar han sig för ”detta ofullgångna foster” (1 Kor 15:8) – kanske ett öknamn som syftade på utseendet.

Paulus föräldrar (eller deras föräldrar) var med största sannolikhet frigivna slavar. Om en slavägare hade romerskt medborgarskap övergick detta nämligen automatiskt till hans slavar om de frigavs (Paulus föräldrar kan ha ägts av en soldat). Den lovande pojken skickades till studier i Jerusalem under en känd lärare, Gamaliel (Apg 22:3), sonson till den berömde Hillel; förmodligen densamme som i Apg 5:34. En karriär som fariseisk

laglärare, kanske kringresande ”apostel” (= ombud med fullmakt) åt judiska Stora rådet, låg nära (Gamaliels egen son Simeon, som Paulus bör ha känt, blev senare ledare för fariseerna och stupade i judarnas uppror mot Rom 66-70). För sin försörjning lärde Paulus sig tältmakaryrket (gjorde tältdukar, sadlar, filter, kanske kläder och hattar, mest av skinn och hår från getter). Såg han på när Jesus framträdde? Vi vet inte. Han var ogift, vilket var ovanligt (kanske ung änkling? Se 1 Kor 7:8). Saul verkar tillhöra ”De frigivnas” synagoga i Jerusalem dit andra från hans land Kilikien brukade komma (Apg 6:9). Han uppnår stort inflytande och är pådrivande i domarna mot medlemmar av Jesus-”sekten” (Apg 8:3; 22:4-5; 26:10-11). Han hade en viktig roll vid stenandet av diakonen Stefanos (Apg kap 6-7) och bad att få polisiära fullmakter att arrestera kristna så långt borta som i Damaskus (Apg 9:1-2).

Paulus blev – enligt egna ord – ”en hädare och hänsynslös förföljare” (1 Tim 1:13; jfr Gal 1:13-14). Men inom varje fanatiker finns det en liten Tvivlare. Något inom karriärkometen satte stopp. Den unge skriftlärde från de frigivna slavarnas familj kan inte ha gillat att släpa män, kvinnor och barn i bojar ur sina hem och se dem stenas till döds. Mötet med Stefanos som likt Jesus ber för sina bödlar (!) har gjort intryck. Förr eller senare har frågorna hunnit ifatt honom: stämmer bilden av Jesus som odlas i översteprästens korridorer? Där finns det maktintriger och pengabegär, men hos kyrkans folk härskar from enkelhet och solidaritet. Vem är det sanna Israel? Paulus på väg till Damaskus var en mogen frukt som Gud bara behövde nudda vid för att den skulle falla. I sitt fall kan han ha slagit bakhuvudet och blivit tillfälligt blind. Gud gav honom ett mörker i vilket han kunde börja urskilja Jesu milda röst (jfr 2 Kor 4:6). Framme i Damaskus tas han emot av Jesustroende som vågar lita på honom. Men den omtumlande händelsen måste smältas – mycket måste tänkas igenom (inte minst allt han lärt sig!). Paulus drar sig undan till ”Arabien”, kanske under ett par års tid, och återvänder sedan till Damaskus. Där är ”förrädaren” dock efterlyst och måste fly. Rymlingen firas om natten ner från stadsmuren i en korg, antagligen en stinkande fiskkorg (jfr 2 Kor 11:32-33; Apg 9:23) – en scen som alltid är med i barnbiblar. Han uppsöker Petrus i Jerusalem (Gal 1:18) och är hos honom i två veckor. Kontakten förmedlades av Barnabas (Apg 9:27). Den var farlig för alla tre.

Den högt bildade fariseens avhopp var en stor prestigeförlust för Stora rådet i Jerusalem. För kyrkan var Paulus ett trumfkort som snart sattes i användning. Paulus kallas av vännen Barnabas till den blomstrande församlingen i Antiokia i Syrien (romarrikets tredje största stad, där folk nu kallar de Jesus-troende för ”kristna”). Där blir han kateket. Längst bak i de flesta biblar finns en karta med ”Aposteln Paulus tre resor”. Den behövs när man följer aposteln längs sidorna i Apostlagärningarna. Med breven i andra handen kan man ofta läsa hans egen version av många av händelserna i Apostlagärningarna.

Fjorton år efter Paulus omvändelse (alltså ca år 49), läser vi om hur Paulus och Barnabas vägrar att lyda några kristna från Judeen som kräver att de nyomvända hedningarna ska omskäras efter mosaiskt bruk. Det leder till det första konciliet i Jerusalem, där frågan om hedningarnas lagförpliktelser när de upptas i Gudsfolket ska prövas. I Galaterbrevet ger

Paulus sin version av mötet (Gal kap. 2) som inte helt liknar Apostlagärningarnas (Apg kap. 15). Den högt bildade Paulus, med goda kontakter i höga romerska kretsar och ett skrämmande förflutet som kyrkoförföljare, kan ha varit svår att höra på för de pressade medlemmarna i urkyrkan. Varför virvlar han upp sådan oro överallt? Vill han få oss alla dödade? Räcker det inte med dem han själv fick avrättade då han förföljde oss? Petrus, Jakob och Johannes ger honom till slut handen, en darrande hand antagligen, som tecken på samhörighet (Gal 2:9).

Paulus förs – efter sin dramatiska och farofyllda karriär full av plågor, konflikter, ångest, nöd men även mirakel och framgångar – som resande ambassadör för evangeliet om Jesus Messias – som fånge till Rom ca år 60. Vad hände sedan? Roms tredje biskop efter Petrus, Clemens, skrev i sitt brev till korinthiserna, som är från 90-talet, att Paulus ”predikade i öster och väster och blev vida berömd för sin tro. Han lärde hela världen rättfärdighet, nådde västerns gräns och vittnade inför de mäktiga” (1 Clem 5:7, se De apostoliska fäderna, Artos förlag). Paulus nådde alltså Spanien, i enlighet med sina planer (Rom 15:24-28) som var ”västerns gräns” (jfr Apg 1:8). Första och Andra Timotheosebrevet samt Titusbrevet tyder på att han därefter gjorde en sorts inspektionsrunda i sina första missionsfält i öst (= 1 Tim 1:3; Tit 1:5; 3:12). Alltså bör Paulus i första taget ha frikänts av kejsaren Nero (det var precis innan Nero blev vansinnig). Det är också 300-talskyrkohistorikern Eusebios åsikt. Han nämner en ny rättegång där Paulus led martyrdöden och begravdes. Det lär ha skett genom halshuggning och platsen var som ovan nämnts vägen västerut mot Ostia, där den respektingivande basilikan till hans ära nu står.

Dagens läsningar ger oss snapshots – glimtar – av känslostarka och avgörande stunder i de två apostlarnas liv, fönster genom vilka vi skymtar vad helighet är: närhet till Jesus, trohet trots vår synd och våra brister, lyhördhet för Guds vilja.

Kyrkans bön denna dag:

Gud, i helig glädje fylld med vördnad firar vi apostlarna Petrus och Paulus högtid. Lär nu din kyrka att troget hålla fast vid deras undervisning, som förblir hennes grundval och fäste.

Särskilda läsningar denna dag: Apg 12:1-11; 2 Tim 4:6-8, 17-18 samt Matt 16:13-19